

Odgovor vlade in strokovnih služb

Zadeva: odziv na članek z dne 14. julij 2019

Datum: Mon, 22 Jul 2019 13:52:23 +0200

Od: Soj.Kpv@gov.si

Za: info@zdravstveniportal.si

Kp: Info.Ukom@gov.si

Spoštovani,

prilagamo odzive pristojnih institucij na članek, ki ste ga 14. julija 2019 objavili na vašem portalu pod naslovom: *"Apel Marjanu Šarcu in Borutu Pahorju, saj država v mesecu dni, kolikor je minilo od požara v Podskrajniku, ni naredila tako rekoč nič"*. Iz odzivov izhaja, da so vse pristojne institucije s svojimi aktivnostmi začele nemudoma po izbruhu požara, da so pravočasno sprejele in začele izvajati ustrezne ukrepe ter da so o vseh dejavnikih tveganja in rezultatih analiz vzorcev sproti in ažurno obveščale prebivalce na prizadetih območjih in širšo javnost. Kot lahko razberete iz priloženih pojasnil, institucije z nekaterimi aktivnostmi še nadaljujejo.

Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ)

NIJZ je takoj po požaru v podjetju Fragmat naročil odvzem vzorcev solate v Cerknici in Begunjah ter vzorec mivke v peskovniku vrtca Martina Krpana v Cerknici. Za vzorčenje in analizo kot indikatorsko rastlino med vrtninami običajno izberemo solato, ker je ta zaradi velike površine in oblike listov primerna za oceno usedanja onesnažil na vrtnine. Podobno velja za mivko, ki ima veliko adsorpcijsko površino, hkrati pa so z njo v neposrednem stiku (jo tudi zaužijejo) otroci. Pri tem je treba poudariti, da gre za odvzem sestavljenega (kompozitnega) vzorca, kar pomeni, da se na izbrani večji površini odvzame večja količina materiala oziroma več podvorcev, ki se kasneje združijo, analizirajo in prikažejo kot en vzorec.

Kraj vzorčenja je bil določen glede na potek dimnega oblaka. V Cerknici in Begunjah je bil oblak dima najgostejši, z oddaljenostjo od žarišča požara se oblak redči. Pri naboru parametrov smo izhajali iz pričakovanih pokazateljev produktov gorenja, gorenja plastičnih materialov, gašenja požara, vključili pa smo tudi strupene elemente kot so kadmij, svinec in arzen, ki so pomemben del fotovoltaike. Analizirani parametri oziroma onesnažila so v nizkih koncentracijah tudi sicer lahko prisotna v okolju in posledično v živilih, zato rezultate analiz vrednotimo glede na največje dovoljene vsebnosti določene z evropsko živilsko zakonodajo, torej kot da bi taki vzorci vstopali na živilski trg in bi jim bili lahko dolgoročno izpostavljeni. Če zakonodajnih vrednosti ni, ugotovljene vsebnosti primerjamo s podatki, ki so na voljo pri referenčnih institucijah, ki so pristojne za verodostojno zbiranje podatkov glede onesnažil v okolju in hrani (npr. Evropska agencija za varnost hrane) ali pa jih primerjamo s standardi, ki veljajo v državah članicah EU.

Rezultati analiz mivke in vzorcev solat, kjer je bil oblak dima najgostejši, so torej

pokazali, da so tako mivka kot vrtnine in sadje, ki niso vidno onesnaženi, glede preskušanih parametrov varni za uporabo. Ker so bili vzorci varni takoj po požaru, ko je bilo onesnaženje največje, tudi v prihodnje ni pričakovati neskladnosti. Ob tem pa velja, da je treba s sajami vidno onesnažene pridelke zavreči, o čemer smo na NIJZ prek različnih kanalov tudi obveščali javnost.

Analizi vzorcev so javno objavljene na spletni strani NIJZ na povezavi <https://www.nijz.si/sl/pozar-v-podskrajniku-aktualne-informacije-in-napotki-prebivalcem>.

Odziv Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Ob različnih dejavnih tveganj, ki se v okolju pojavijo in imajo lahko škodljive posledice za ljudi tudi preko hrane in krme, je predvsem pomembno pravočasno prepoznavanje dejavnikov tveganja, pravočasen odziv in pravilna ocena tveganja.

Pri izpostavljenosti dejavnikom tveganja je pomembna koncentracija snovi v živilu in vnos te snovi na kg/telesne teže osebe, zato je pomembno analitsko ugotoviti vrsto in obseg onesnaženja na hrani in krmi. To se lahko verodostojno ugotavlja izključno z akreditiranimi metodami jemanja vzorcev in akreditiranimi analitskimi metodami preiskave živil v uradnih pristojnih laboratorijih.

Zato je ključnega pomena strokovno in uradno vzorčenje, analitika in pravilna interpretacija rezultatov. To je podlaga za učinkovito opravljeno oceno tveganja, ki se v takih primerih opravi specifično za posamezen primer. Oceno tveganja, za Upravo za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) kot pristojni organ za varnost hrane in krme, opravi Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) na podlagi analitskih rezultatov Nacionalnega laboratorija za zdravje, okolje in hrano (NLZOH). Rezultati in mnenje strokovnjakov pristojnih inštitucij so podlaga za ukrepanje pristojnih organov za obvladovanje tveganj - ko gre za hrano in krmo UVHVVR .

Zaradi požara v Fragmatu je 13.06.2019 UVHVVR kmetovalcem svetovala, da do pridobitve rezultatov analiz, na onesnaženem območju ne pasejo rejnih živali namenjenih za proizvodnjo mleka in jih ne krmijo s krmo pokošeno po požaru ter naj s košnjo trave počakajo do pridobitve rezultatov analiziranih vzorcev. Istega dne je UVHVVR na območju, ki ga je zajel dim požara odvezla na različnih mestih štiri vzorce travinja in vzorec sibirskih borovnic, ki so bile namenjene na trg. Vzorci so bili poslani v NLZOH na preiskavo na prisotnost policikličnih aromatskih ogljikovodikov. Dne 17.6.2019 je NLZOH sporočil, da so vsi izvidi travinja in vzorec sibirskih borovnic skladni, rezultati so bili pod mejo detekcije metode. S tem so prenehali veljati nasveti za kmetovalce glede omejitve paše in košnje travinja.

Komentiranje onesnaženosti živil in krme brez verodostojnih podatkov in na pamet, vnaša nemir in zaskrbljenost prebivalcev ter nezaupanje v delo pristojnih organov.

Živilska zakonodaja je jasna in odgovornim za upravljanje s tveganji daje učinkovito podlago za odločno ukrepanje, v primeru ogrožanja zdravja potrošnika.

Dosedanji rezultati dela UVHVVR dokazujejo pravočasno odzivanje, učinkovit inšpekcijski nadzor in transparentno komuniciranje z javnostmi.

Odziv Ministrstva za okolje in prostor

Agencija RS za okolje

Monitoring voda po požaru v obratu Fragmat v Podskrajniku

Zaradi spremljanja morebitnega vpliva izcednih požarnih voda na kakovost voda in predvsem z vidika zaščite pomembnih virov pitne vode na tem območju (Vodarna v Malnih) je Agencija RS za okolje takoj naslednji dan po požaru pričela z oblikovanjem programa monitoringa voda na tem območju.

V petek, 14. junija, so si predstavniki agencije in Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU ogledali prizorišče požara in skupaj določili merilna mesta, ki bi ga morebitno onesnaženje lahko doseglo. Na dan požara je bila odvzeta požarna voda z namenom natančne določitve parametrov, ki bi lahko vplivali na stanje voda in ogrozili vire pitne vode.

V ponedeljek, 17. junija, so bili vzeti prvi vzorci vode in sicer na petih merilnih mestih (Cerkniščica Cerknica, Rak Veliki naravni most, Malenščica - črpališče v Malnih – iztok, galetovi izviri Bistra in izvir Ljubljaničnice Močilnik). V vzorcih so bili analizirani anionaktivni detergenti, kloroalkani C10-13, aromatske in fenolne spojine ter policiklični aromatski ogljikovodiki.

Rezultati analiz so pokazali, da nobena od analiziranih snovi v vodi ni bila prisotna. V vzorcih odvzetih požarnih vod so prevladovale višje vsebnosti aromatskih spojin, predvsem stirena ter policiklični aromatski ogljikovodiki, od katerih je bila najvišja vsebnost naftalena. Glede na te podatke je agencija 18. junija monitoring usmerila predvsem v varovanje virov pitne vode na tem področju. Določila je tri merilna mesta, in sicer Rak Veliki naravni most, Malenščica - črpališče v Malnih ter vrtino RŠ-3/94. Vrtina RŠ-3/94 se nahaja ob Centru šolskih in obšolskih dejavnosti OE Rak in služi kot vir pitne vode za omenjeni center. Prav tako je glede na podatke dosedanjih analiz prilagodila tudi seznam parametrov, ki jih je v vzorcih analizirala. V vzorcih odvzetih na vseh treh merilnih mestih je agencija dnevno spremljala vsebnost aromatskih spojin in policikličnih aromatskih ogljikovodikov. Vzorčenje je potekalo enkrat na dan od 18. do 24. junija, dodatna vzorca pa sta bila odvzeta tudi 26. junija in 8. julija. V nobenem od vzorcih niso zaznali aromatskih spojin in policikličnih aromatskih ogljikovodikov, kar dokazuje, da onesnažena požarna voda ni dosegla virov pitne vode.

Lokalna civilna zaščita je ob rednem pregledu terena v iztoku iz meteornege kanala, obraslega z bujno vegetacijo, opazila večjo količino požarne vode, ki je bila v petek, 21. junija, vzorčena na več lokacijah. Tekom naslednjih dni je bila požarna voda iz okolja odstranjena, 26. junija pa so bil odvzeti tudi vzorci sedimenta. Analize vzorcev požarnih voda so pokazale prisotnost aromatskih spojin in policikličnih aromatskih ogljikovodikov, vendar so bile vsebnosti onesnaževal nižje kot v požarni vodi odvzeti na dan požara. Sediment po rezultatih analiz ni pokazal onesnaženja do take mere, da bi ga bilo treba iz okolja odstraniti.

Količina odstranjene požarne vode je pokazala, da onesnažena požarna voda ni odtekla v kraško podzemlje in ni ogrozila virov pitne vode. Z 8. julijem je agencija prenehala s pogostejšim spremljanjem onesnaževal. V okviru rednega monitoringa površinskih in podzemnih voda bo agencija, predvsem po obilnejšem deževju, analize na vseh treh merilnih mestih ponovila. Glede na rezultate teh meritev bodo sproti prilagajali program monitoringa.

Inšpektorat RS za okolje in prostor

Gradbena inšpekcija

V požaru je bil proizvodno skladiščni objekt Fragmat močno poškodovan, zato je gradbeni inšpektor Inšpektorata RS za okolje in prostor (IRSOP), Območna enota (OE) Ljubljana opravil inšpekcijski pregled na kraju samem, zaradi možnosti nastanka nevarnega objekta, kakor je definiran v 3. členu Gradbenega zakona. Pri ogledu je bilo ugotovljeno, da je požar uničil praktično vse elemente jeklenih nosilnih konstrukcij vseh delov objekta v katerih se je odvijala proizvodnja in skladiščenje. Po vizuelni oceni je ostala konstrukcijsko nepoškodovana le zidana upravna stavba na SV strani ter stolp na JV strani objekta. Jekleni okvirji nosilnih konstrukcij so deformirani zaradi izpostavljenosti temperaturam požara ter je zaradi začetnih deformacij strešnega dela okvirjev in obremenitev strehe prišlo do

sesedanja v notranjost objekta, z izjemo treh polj ob zidani upravni stavbi, kjer so deformacije manjše. Glede na nagibe deformiranih jeklenih nosilnih okvirjev navznoter, velikosti odmikov objekta od varovalne fiksne ograje proizvodnega kompleksa ter zelenico med ograjo in pločniki oz. vozniimi površinami uličnega sistema, kakor tudi ohranjenosti zidanega upravnega dela ter stolpa, je mogoče zaključiti, da deformirane jeklene nosilne konstrukcije objekta ne predstavljajo nevarnosti porušitve na javne površine ter s tem neposrednega ogrožanja.

Inšpekcija za okolje in naravo

Inšpektorica za okolje, IRSOP, OE Ljubljana, je 19. 6. 2019 na lokaciji Fragmat opravila izredni inšpekcijski pregled v zvezi z ugotovitvami stanja po požaru. Ugotovila je, da je proizvodni obrat, kjer je potekala proizvodnja ekstrudiranega polistirena pogorel do tal, na lokaciji so le še ostanki kovinske konstrukcije, celotna lokacija, kjer se nahaja objekt in dvorišče pa je ograjena s kovinsko ograjo, ki je bila v času inšpekcijskega pregleda zaklenjena, zato vstop na območje ni bil možen, saj inšpekcijski pregled ni bil vnaprej najavljen. Nadalje je ugotovila, da se na zemljišču, ki pripada obratu nahajajo kosi zoglenelega proizvoda - ekstrudiranega polistirena, da se na zahodni strani zemljišča, ob ograji, nahajajo naslednji odpadki: zogleneli ostanki lesenih palet, odpadne lesene palete, odpadni papir in karton, več kosov big-bag vreč, v katerih so vidni ostanki materialov po gorenju. Ugotovljeno je bilo tudi, da je na zahodnem delu zemljišča, ki pripada obratu, večja površina peščenih tal prekrita s črnimi ostanki zoglenelega materiala (v kosih) in črno pastozno snovjo. Zavezancu Fragmat je bil poslan poziv, da poda pisno izjavo o vseh ugotovljenih dejstvih in okoliščinah v zvezi z odpadki, ki se nahajajo na navedeni lokaciji. Inšpekcijski postopek se nadaljuje.

Z lepimi pozdravi,

Odnosi z javnostmi

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

Gregorčičeva 20, 25, 1000 Ljubljana, Slovenija

telefon: 01 478 1123, faks: 01 478 1721

e-naslov: soj.kpv@gov.si

www.vlada.si

